

ISSN:1306-3111
e-Journal of New World Sciences Academy
2009, Volume: 4, Number: 1, Article Number: 3C0006

SOCIAL SCIENCES

Received: June 2008
Accepted: January 2009
Series : D
ISSN : 1308-7444
© 2009 www.newwsa.com

Melda Özdemir
University of Gazi
meldaodzdemir@gazi.edu.tr
Ankara-Turkiye

BOLU İLİ GÖYNÜK İLÇESİ GELENEKSEL KADIN BAŞLIĞI

ÖZET

Geleneksel Türk el sanatları içinde önemli bir yeri olan kadın başlıkları yüzyıllardır geleneksel Türk giyim-kuşamının vazgeçilmez bir parçası olmuş; kadın kıyafetlerinde sıkça kullanılmıştır. Bu çalışmada; Bolu ili Göynük ilçesinde tespit edilen kadın kıyafetlerinde yer alan kadın başlıkları araştırma kapsamına alınmıştır. Araştırmanın amacını; özgün niteliklere sahip kadın başlıklarının renk, motif, kompozisyon ve kullanım özelliklerinin belirlenmesi oluşturmaktadır. Geleneksel kadın başlıklarının tarihsel gelişimi ve günümüzdeki durumu yöre halkı ile yapılan karşılıklı görüşme, inceleme ve yazılı kaynak araştırmaları sonucu belirlenmiştir. Araştırma yöresinde karşılıklı görüşme yöntemi uygulanarak başlıkların, kullanım özellikleri, renk, desen ve kompozisyon özellikleri yöre halkından sağlanan bilgiler, yerinde yapılan gözlem ve incelemelerle tespit edilerek, fotoğrafları çekilmiş ve kamera kaydı yapılarak belgelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bolu, Göynük, El Sanatları, Kadın, Kadın Başlığı,

TRADITIONAL WOMAN HEADWEAR IN GÖYNÜK COUNTY OF BOLU PROVINCE

ABSTRACT

Specifically, woman headwears, which occupy a considerable position within traditional Turkish handicrafts, have been an integral part of the traditional Turkish clothes, and been often used for women's dresses for centuries. This study covers woman headwears on traditional woman clothes identified in Göynük County of Bolu Province. The aim of the study is to identify peculiar woman head wear in such aspects as features of usage of the head wears, instrument, color, motives and composition features. Historical development and current status of traditional woman head wears was determined through face-to-face interviews with the inhabitants in the region and examination of written sources. Features of usage of the head wears, features of color, design and composition were documented through the information gathered from the inhabitants of the region with the method of interview, observations and examinations, and photography for them were taken and recorded in the tape.

Keywords: Bolu, Göynük, Handicrafts, Costume, Woman, Woman Head Wear

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Giyim kuşam, insanoğlunun kültürel gelişim ve yaşam sürecinde beslenme ve barınma gereksinimiyle beraber başlayan, kökeninde korunma ağırlıklı olmasına karşın, gelişim sürecinde geniş kültürel fonksiyonlar yüklenmiş bir olgudur. Toplumsal ve kişisel değer yargılarının, törelerin, kültürel ve ekonomik koşulların biçimlendirdiği önemli bir kültürel öge aynı zamanda kültürün hızlı bir taşıyıcısıdır.

Bütün toplumlarda giysi ile ilgili değer yargılarının, inançların, törelerin üretilen obje, renk ve biçimlerin oluşturduğu karmaşık bir yapı vardır ve bu da toplumların giysi kültürünü oluşturmaktadır.

Toplumları ve bireyleri çeşitli yönleri ve boyutları ile tanıma ele alınması gereken önemli yapılardan biri giysi kültürleridir. Çünkü bir toplumun giysi kültürü, bize o toplumun özgün çevre koşullarını, ekonomik yapı ve olanaklarını, çeşitli gelenek ve törelerini değer yargılarını, estetik ve sanatsal özelliklerini, etik değerlerini kapsamlı bir biçimde tanıma konusunda oldukça önemli bilgiler sunmaktadır. Bu bilincin olduğu çağdaş toplumlar kendilerini daha iyi tanımak ve tanıtmak amacıyla giysi kültürleriyle ilgili geniş kapsamlı çalışmalar yapmışlar, giysi müzeleri kurmuşlar, etnografya müzelerinde giysi ile ilgili objelere önemli yer ayırmışlar ve büyük koleksiyonlar oluşturmuşlardır [1].

Türk giysi kültürü de kalitesi, motif zenginliği, canlılık ve zerafeti ile Anadolu insanının yaşam tarzını ve dünya görüşünü büyük ölçüde yansıtan bir özelliğe sahiptir. Anadolu'da özellikle kadın giyimi, bedenine ve ayağına giydikleri, bunların bezemeleri ve takıları ile oluşan bir bütündür. İnsanlar bu bütün içinde, gelenekleri ve toplumdaki yerine göre neyi, nerede, ne zaman, nasıl giyeceğini yaşayarak öğrenir. Böylece giyim kuşam geleneği kuşaklar arası yaşatılır. Bununla birlikte tarihi, coğrafya, ekonomik ve sosyal durum gibi farklılıkların, doğal olarak kıyafet hayatını da etkilemiş, yörelere özgü, tarzların oluşmasında rol oynamıştır [2].

Kadın başlıkları da geçmiş yüzyıllar için de oluşup günümüze kadar gelmiş, giyim-kuşam kültürümüzün önemli bir bölümünü oluşturmuştur.

Türk kadınları, Orta Asya ve Anadolu tarihi boyunca çok çeşitli form ve ölçülerde başlıklar kullanmışlardır. Bazen sade bazen de ihtişamlı olan bu başlıklar, sosyo-ekonomik ve kültürel düzeyde farklılıklar göstermiş ama kadınlar hangi sınıfa mensup olurlarsa olsunlar giysilerini tamamlayan bu aksesuardan vazgeçememişlerdir. Yüksek sınıfa mensup kadınlar başlıklarını sorguç, enselik, baş iğnesi ve çeşitli mücevherlerle süslerken sıradan kadınlar bunu boncuk, kuş tüyü, renkli mendil veya tülbentlerle yapmışlardır.

Anadolu coğrafi konumundan ötürü pek çok kültürü bünyesinde barındıran homojen bir yapıya sahiptir. Bu kültürel zenginlikten giyim ürünleri ve tarzları da etkilenmiş, dünyanın hiçbir yerinde rastlanmayacak ölçüde bir çeşitlilik oluşmuştur. Özellikle Osmanlı İmparatorluğunun bütün din ve kültürleri kucaklayan birleştirici tutumu da bu çeşitliliğe fırsat vermiştir. Başlıklar giyim kuşama uygun olarak kullanılan çok önemli ve vazgeçilmez bir aksesuar haline gelmiş, giyilen giysinin rengine, şekline ve dokuma türüne göre çeşitlilik göstermiştir. Saraylı kadınların, azınlıkların ve sıradan kadınların kullandıkları başlıkların farklılığı da bu çeşitliliği artırmıştır.

Başlıklar, gelenek ve göreneklere göre hazırlanmakta ve çeşitli malzemenin yapılabilmektedir. Başlıklarda bölge bölge, köy köy değişiklikler görülmektedir. Başlıkların biçimleri ve süsleri bunları giyenlerin sosyal durumunu da belirler. Başa örtülen örtüler,

örtülerin kenarlarına yapılan oyalar bile giyenin bekar, nişanlı ve evli olduğunu anlatabilecek niteliktedir. Başlıklar ve baş süslemelerinin en zenginleri gelin başlıklarında görülebilir. Kadın Başlıkları ve toplumsal anlamları Anadolu'da yöresel kadın giysileri ve başlıkları oldukça çeşitli, canlı ve anlamlıdır. Özellikle yürük giysi ve baş süslemeleri bu konuda çok zengindir [3].

Günümüzde endüstrileşme ve modern toplum yaşantısının yaygınlaşmasıyla kıyafet geleneği eski anlam ve önemini yitirmiştir. Ancak Anadolu'da bu yaşam tarzının etkilerinden uzak kalmış yörelerde ve toprağa bağlı kalmış topluluklarda minimal düzeyde de olsa yaşamaktadır.

Bu yörelerimizden biri de Karadeniz bölgesinde yer alan Bolu ilinin Göynük ilçesidir. Göynük; Bolu iline bağlı olup il merkezine 98 km. mesafede kültürü, tarihi, tabiatı ile gezilip görülmeye değer birçok zenginlikleri ile tarihi şirin bir ilçedir. İlçe İstanbul ve Ankara gibi iki büyük metropolün tam ortasında yer almaktadır. Göynük ilçesinin tarihi Roma, Bizans ve Anadolu tarihi ile iç içedir.

Göynük İlçesi geçmişten günümüze geleneksel dokumalar, ağaç işleri, oyalar, geleneksel kıyafetler vb gibi el sanatlarının yanı sıra Türk mutfağı ve doğa güzellikleri ile tanınan önemli turizm beldelerimizdendir.

Göynük ilçesinde geleneksel kıyafetler aynı zamanda birer el sanatı örnekleridir. Kadınlar giyecekleri kıyafetleri yıllarca kendi dokuma tezgahlarında el emeği göz nuru dökerek dokumuşlar hatta ihtiyaç fazlasını satarak evlerinin geçimlerine de katkıda bulunmuşlardır. Kıyafetlerini aksesuarlarla süslemişler duygu ve düşüncelerini nakışla, oya ile dile getirmişlerdir. Ancak bu geleneğin son örnekleri, düğünlerde ve diğer törenlerde, göreneklerini yaşatmaya çalışan kırsal toplumlarda, aslına sadık kalma korkusu olmaksızın kullanılarak, aile koleksiyonlarında ve müzelerde korunarak geleceğe taşınmaktadır.

Bu açıdan bakıldığında kaybolmaya yüz tutmuş bu kültür değerlerinin araştırılması günümüze ulaşılabilen örneklerinin tespit ve muhafaza edilmesi, sistemli olarak incelenmesi ve belgelenmesi gelecek kuşaklara tanıtılması açısından gereklidir.

Bu çalışmada Bolu'nun Göynük ilçesinde geleneksel kadın başlıkları ile ilgili araştırma yapılmıştır.

Geleneksel kadın başlıklarının tarihsel gelişimi ve günümüzdeki durumu yöre halkı ile yapılan karşılıklı görüşme, inceleme ve yazılı kaynak araştırmaları sonucu belirlenmiştir.

Çalışma 2006 ve daha sonra 2007 yılı içinde yörede yapılan gözlem, inceleme ve görüşmelerle gerçekleştirilmiştir. Araştırma yöresinde karşılıklı görüşme yöntemi uygulanılarak başlıkların, kullanım özellikleri, kullanılan gereçler, renk, desen ve kompozisyon özellikleri yöre halkından sağlanan bilgiler, yerinde yapılan gözlem ve incelemelerle tespit edilerek, fotoğrafları çekilmiş ve kamera kaydı yapılarak belgelenmiştir.

Araştırma kapsamına alınan başlıkların kullanım özellikleri, model özellikleri, kullanılan kumaşlar, süsleme teknikleri, renk, desen ve kompozisyon özellikleri başlık örnekleri sahiplerinden alınan bilgilerle tespit edilmiştir.

2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

Göynük ilçesinde gelenek ve göreneklere bağlı kalınarak geçmişten günümüze sürdürülen yöresel kadın kıyafetleri ve başlıkları halen devam ettirilmektedir. Ülkemizin giyim tarihi henüz yeterince ele alınmamıştır. Bu konuda kapsamlı çalışmalara rastlanmamaktadır. Bununla birlikte geleneksel Anadolu giyim kuşamı hızla yok olmakta, bu değerler dikkatsizce kullanılarak aslından uzaklaştırılmakta ve pek

çok örnek aslıymış gibi ortaya konulmaktadır. Geleneksel Anadolu kıyafeti günümüz şartları içinde kaybolmakta ya da fonksiyon ve şekil değiştirmektedir. Tarih boyunca zengin bir kıyafet çeşidine sahip olan Göynük ilçesi giysi ve aksesuarları eski özgün nitelikleriyle tarihsel bir değer kazanmış olup, yok olma ya da en azından değer yitirme tehlikesiyle karşı karşıya kalmaktadır. Bu giysiler tespit edilip, model, kumaş ve kullanılan malzeme özellikleri incelendiğinde, toplumun sosyal yapısını gösteren en değerli belgelerdir.

Yapılacak olan bu çalışmalar, kaybolmaya yüz tutan yöresel kadın başlıklarının doğru olarak tespit edilip belgelenmesini sağlayacaktır.

Ayrıca bu tarz çalışmalar hem varolan kültür değerlerimizi yaşatmak hem de ülke tanıtımı ve kalkınması açısından yarar sağlayacaktır.

3. BULGULAR VE TARTIŞMALAR (FINDINGS AND DISCUSSIONS)

3.1. Göynük İlçesi ve Geleneksel Kadın Başlığı

Göynük yurdumuzun Batı Karadeniz bölgesindedir. Bolu ili'nin Güneybatısında yer alan Göynük ilçesinin doğusunu Mudurnu ilçesi, batısını Sakarya'nın Taraklı, Kuzeyini Sakarya'nın Akyazı, Güneyini Ankara'nın Nallıhan, Eskişehir'in Sarıcakaya ve Bilecik'in Yenipazar ilçeleri çevrelemektedir [4].

İlçe ekonomisinde en önemli yere, tarım hayvancılık ve özellikle kümes hayvancılığı sahiptir. Tarihi ve doğal güzellikleriyle ülkemizin en özel yerlerinden biri olan Göynük tarihi ve otantik camileri, türbeleri, hamamı, saat kulesi ve konaklarıyla ülkemizin önemli tatil merkezlerinden birisidir. Muhteşem gölleri, yaylaları ve doğal çam ormanlarıyla sadece tarih değil doğal güzellikleriyle de dikkat çekicidir.

Göynük ilçesi mevcut durumu ile tarihi dokusu bozulmamış ender rastlanan Osmanlı kasabalarından birisidir. İlçe en eskisi yaklaşık 700 yıllık eski eser niteliğindeki konut, işyeri, hamam, türbe, hazire, tarihi çınar ağaçları gibi tarihi değerlerle süslü olup bu eserler halen işlevlerini sürdürmektedirler. Bu değerlerle birlikte halen yaşayan bir tarih olan ilçemizde kültürel değerler ve gelenekler, giyim kuşam, yöresel folklor, yöresel mutfak kültürü ve sosyal ilişkiler halen korunarak yaşatılmaktadır [5].

Göynük ilçesinde bindallı, üç etek ve top entari olmak üzere üç farklı çeşitte kıyafet giyilmektedir. Bindallı; fes, şalvar ve ipek göynek ile birlikte giyilmekte ve bele gümüş kemer takılmaktadır. Bu kıyafete yörede " ağır kıyafet" denmektedir. Uzun altın, kısa altın ve incilerle tamamlanan kıyafetin altına evlerde işlemeli terlik dışarıda ise günümüzde kullanılan hafif topuklu ayakkabı giyilmektedir. Düğünde ise geline fes üzerine pullu kırmızı al örtü örtülmektedir. Atlas kadifeden yapılan ağır kıyafet kına gecelerinde ve düğünlerde elti, görümce, yeni gelinler tarafından giyilmektedir.

Üç etek'de yine fes, şalvar, ipek göynek ve gümüş kemerle birlikte düğünlerde giyilmektedir. Top entari genellikle genç kızlar tarafından oyalı yemeni, oyalı ipek krep başörtüsüyle birlikte kullanılmaktadır. Top entari lahusa, mevlüt ve düğünlerde giyilmektedir. Özel merasim günlerinde kumaşı ipekli saten olan başörtüleri tercih edilmektedir. Entari üzerine kulak arkası serbest bırakılan örtü örtülmektedir. Telli tülbent, beyaz tülbent, antep işi beyaz tülbent, mevlütse beyaz örtü, (telli ya da antep işi) orta yaşlılar; yemeni, beyaz örtü gençler; krep, oyalı yemeni örtüleri kullanılmaktadır. Dış giyim olarak Göynük ilçesinde başörtüsü, şal ve "tutku" olarak isimlendirilen siyah keten, saten kumaştan, elbiseyle çıkılmakta ayağa lastik, mes, deri ayakkabı giyilmektedir.

Fotoğraf 1. Göynük geleneksel kadın giyimleri, a; Üçetek, b; Bindallı
(Photo 1. Traditional Göynük woman clothing a;Üçetek, b; bindallı)

3.1.1. Başa Örtülen ve Takılan Giyim Parçaları

3.1.1.1. Fes (Fes)

Kırmızı kalın çuhadan yapılmış, tepesinde püskülü olan, silindir biçiminde başlıktır [6]. Göynük ilçesinde kalıpla şekillendirilmiş keçe fes kullanılmaktadır. Yörede ağır kıyafet olarak isimlendirilen bindallı ve üç etek üzerine başa giyilen bir parçadır. Ağır giyenin kulağındaki gösterişli elmas küpelerde bu başı tamamlamaktadır. Fes düğünün hemen sonrasında yapılan bir gecede gelin ve yakınları tarafından kullanılmaktadır. Feslerin üzeri dal oya denilen iğne oyası ile kaplıdır. Bu oya çiçek, dal ve yapraklardan oluşmaktadır. Oyanın üzerine elmaslar dizilir. Ortada en gösterişlisi yanlarına daha küçükler yerleştirilerek hazırlanır. Fes'in etrafı fes oyası, çeşitli elmas küpe, iğne, kolye ve incilerle süslenmektedir. Kişinin gelir düzeyine göre çeşitli elmas, inci ve altın takılar fes süslemesinde kullanılmaktadır. Ayrıca eskiden fes'in tepesine tılsım adı verilen altın iğnelerin takıldığı da belirtilmektedir.

Fotoğraf 2. Göynük İlçe'sinde bulunan Huriye İşcan'a ait fes
(Photo 2. Huriye İşcan's fes from the town of Göynük)

Fotoğraf 3. Göynük İlçesi Hacı Ali Paşa Konağında bulunan fes
(Photo 3. Fes founded in Hacı Ali Pasa mansion in the town of Göynük)

Fotoğraf 4. Göynük Halk Eğitim Merkezinde bulunan fes oyası
(Photo 4. Lace of Fes founded in Göynüks Center Of Public Education)

Fotoğraf 5. Göynük Halk Eğitim Merkezi Metin Ölmez'e ait fes
(Photo 5. Metin Ölmez's fes from the Göynük Center Of Public Education)

3.1.1.2. Gül Oyası

İğne oyası tekniği ile hazırlanan taçdır. Tomurcuk, gül ve yaprak biçimindeki oyalar, tel üzerine sarılarak taç şeklinde hazırlanmaktadır. Gül oyasını genç kızlar düğünlerde başlarına takmaktadırlar. İpek iplikle, iğne oyası tekniği ile yapılan gül motiflerinin tohumlarında hazır sarı tohum ya da inci boncuk kullanılmaktadır.

Fotoğraf 6. Göynük Hacı Ali paşa konağında bulunan gül oyası (taç)
(Photo 6. Rose embroidery founded in Hacı Ali Pasa Mansion in The Town of Göynük)

Fotoğraf 7. Göynük ilçesinde bir düğünde gül oyası takmış bir genç kız
(Photo 7. A girl in the town of Göynük wearing rose embroidery)

3.1.1.3. Pullu

Sentetik tül, şifon, ipek vb. şeffaf kırmızı kumaş üzerine pullarla işlenen başörtüsü gelin giysilerinde fes üzerinde kullanılmaktadır. Genellikle pullar geometrik motiflerle işlenir ve başörtüsünün etrafı hazır harç, saçak ve sim kordonlarla süslenmektedir. Pullu başörtüsü kına gecelerinde ve duvak amacıyla kullanılmaktadır [7].

Fotoğraf 8. Pullu (Al)
(Figure 8. Pullu or Al)

Fotoğraf 9. Pullu (Al)
(Photo 9. Pullu or Al)

3.1.1.4. Tülbent

Pamuklu seyrek dokunmuş ince, esnek ve şeffaf bir kumaş (bez) çeşitidir. Mevlüte giderken telli tülbent takılmaktadır. Göynük ilçesinde tülbent başörtüsü, lahusalarda gençler, gelinler, büyükler tarafından kullanılmaktadır. Tülbentler namaz örtüsü olarak da kullanılmaktadır. Düz beyaz tülbentlerin üzerine tel kırma işi yapılmaktadır. İsteğe bağlı olarak kenarları boncuk ve iğne oyası ile süslenmektedir.

Fotoğraf 10. Kenarları boncuk oyali tülbent
(Photo 10. Edge of a muslin embroidered with glassbeads)

Fotoğraf 11. Telli tülbent
(Photo 11. Wired muslin)

Fotoğraf 12. İşlemeli tülbent
(Photo 12. Embroidery muslin)

3.1.1.5. Yazma

Üzerine el kalıplarıyla çiçek şekilli süs motifleri basılmış "tülbent" bezin adı olup kadınlar tarafından başa bağlanır. Bazı yemenilerin etrafı oya dikilerek süslenir. Yazma ya da yemeni kadın başına "kundak veya salma denilen iki tarzda bağlanmaktadır. Kundak tarzı bağlamada saçlar başın üstünde ve arka tarafından yemeni içinde sımsıkı toplanır, yalnız alında ve şakaklarda biraz kakül ya da perçem görülür. Salma tarzı bağlamada saçlar taranır ve örülür. Yemeni üçgen şeklinde katlanarak başın üstüne konur ve iki ucu saç üstüne sarılan kısmın altından çapraz dolaştırılıp alın üstündeki kısmından bağlanır. Basma suretiyle süslenmiş olanlarına "Yazma Yemeni" denir [8].

Kadınların baş yemenileri bazen etrafı oyalı düz beyaz bir tülbent de olabilir. Göynük ilçesinde yazmaya yemeni denmektedir. Kenarları iğne oyalıdır. Kulak arkasında serbest bırakılarak örtülür. Kadınların ve genç bekar kızların kullandığı günlük ve özel günlerde giyilen başörtüsüdür.

Fotoğraf 13. Yazma-yemeni
(Photo 13. Yazma-yemeni)

3.1.1.6. Örtü-Örtme

Beyaz pamuklu kumaştan düz bir örtüdür. Namaz örtüsü olarak ta kullanılmaktadır. Yörede örtme ya da örtü olarak adlandırılan dokumalar, başörtüsü olarak kullanılan, bezayağı tekniğinde dokunmuş, hafif gramajlı, ince dokumalardır. Örtmelerde, atkı ve çözgüde genelde kıvrak yada kız kıvracağı denen pamuk ipliği kullanılmıştır (9).

3.1.1.7. Krep

Pamuklu krep kumaşlar, yüksek bükümlü ipliklerden krep örgülerde dokunan hafif gramajlı kumaşlardır. Krep görünümü, bezayağı örgü tekniği ile yapılmaktadır. Kadınların ve genç bekar kızların kullandığı özel günlerde giyilen başörtüsüdür. Kareye yakın formdaki başörtüsünün kenarları meşe yaprağı adı verilen iğne oyası ile süslenmiştir. Pembe krep örtü, açık olarak kulak arkasında ya da üçgen bağlanarak ağır giysilerin dışında yer alan giysilerle kullanılmaktadır.

Fotoğraf 14. Krep örtü
(Photo 14. Krep cloth)

3.1.1.7. Tokalı Örtü

Kıvrak ve çiçekli çeşitleri olup el tezgahlarında dokunmaktadır. Kenar işlemleri ve tokaları tamamen elde işlemdir. Yörede başörtüsü olarak yurt genelinde ise aksesuar ve giyim eşyası olarak kullanılmaktadır. Günümüzde Göynük ilçesi Sünnet köyü Seki mahallesinde dokuma tezgahlarında üretilmektedir. Ayrıca halk eğitim merkezlerinde kurslar açılarak tezgahta el dokuması ürünlerin üretimi sağlanmaktadır. Örtünün karşılıklı iki kısa kenarları eşkenar dörngenlerden oluşan geometrik motiflerin yanyana sıralanmasını içeren ana bordür ve ince yan bordürlerle bezenmiştir.

Fotoğraf 15. Tokalı örtü
(Photo 15. Tokalı cloth)

Fotoğraf 16. Başına tokalı örtü bağlamış bir kadın
(Photo 16. Woman with scarve secured with tokalı cloth)

3.1.1.8. Bürgü

Kasabada ve özellikle köylerde kadınların sokağa çıkarken dini örtünme yolunda başlarının üzerine atarak büründükleri örtüye (çarşaf) verilen isimdir. Baş ile beraber gövdeyi tamamen içine alır ve el ile iç taraftan tutularak bir ucu yüzünü örter. Bir tür baskılı yazmadır.

Fotoğraf 17. Bürgü
(Photo 17. Bürgü)

4. SONUÇ VE ÖNERİLER (CONCLUSION AND SUGGESTIONS)

Folklorun konuları arasında yer alan geleneksel başlıklar Bolu ili ve İlçelerinin gösterişli maddi kültür ürünleridir. Geleneksel kadın başlıkları insanın içinde yaşadığı zamana, topluma, gelenekler ve zevkler göre biçimlenmektedir.

Günümüzde Bolu ili ve ilçelerinde yöresel kıyafet ve başlıklar sandıklarda yer almakta ancak özel günlerde giyilmekte ve halkın yaşantısında geçmişin gelenek ve görenekleri kısmen de olsa sürmektedir. Modern toplum hayatının yaygınlaşması, yaşam şartları, kullanım kolaylığı gibi pek çok sebeple eski anlam ve önemini yitirmiş ve kaybolmaya yüz tutmaktadır.

Göynük ilçesinde bindallı, üç etek ve top entari olmak üzere üç farklı çeşitte kıyafet giyilmektedir. Bindallı; fes, ile birlikte giyilmektedir. Düğünde ise geline fes üzerine pullu kırmızı al örtü örtülmektedir. Top entari genellikle genç kızlar tarafından oyali yemeni, oyali ipek krep başörtüsüyle birlikte kullanılmaktadır. Entari üzerine kulak arkası serbest bırakılan örtü örtülmektedir. Telli tülbent, beyaz tülbent, antep işi beyaz tülbent, mevlütse beyaz örtü, (telli ya da antep işi) orta yaşlılar; yemeni, beyaz örtü gençler; krep, oyali yemeni örtüleri kullanılmaktadır. Dış giyim olarak Göynük ilçesinde başörtüsü, şal ve "tutku" olarak isimlendirilen siyah keten, saten kumaştan, elbiseyle çıkılmaktadır.

Maddi kültür varlıklarımızdan biri olan geleneksel kadın başlıkları, moda olgusu, değişiklik arama isteği, teknolojik gelişmeler, yaşam koşulları vb. nedenlerle hızla yok olma tehlikesi ile karşı karşıyadır. Toplumun kültürünü, gelenek ve göreneklerini, yaşam biçimini simgeleyen ve tanıtan kadın başlıklarının incelenmesi ve belgelenmesi gelecek kuşaklara tanıtılması açısından önem taşımaktadır.

Bu nedenle daha fazla geç kalınmadan yörelere gidilerek doğru bilgilere yerinde ulaşılması ve araştırma, belgeleme çalışmalarına ağırlık verilmesi, kaybolmaya yüz tutmuş bu kültür değerlerinin araştırılması günümüze ulaşılabilen örneklerinin tespit ve muhafaza edilmesi, sistemli olarak incelenmesi gerekmektedir. Yapılan bu çalışmanın konuya ilgi duyan ve bu alanda çalışanlara katkı getireceği umulmaktadır.

NOT/NOTICE

Bu makale, Tubitak, SOBAB, 105K162 kodlu ve "Bolu İli Yöresel Kıyafetlerinin İncelenmesi ve Folklorik Yapma Bebek Üretiminde Değerlendirilmesi" konulu projeden üretilmiştir.

KAYNAKLAR (REFERENCES)

1. Erden, A., (1998). Anadolu Giysi Kültürü. Ankara: Dumat Ofset.
2. Sarıoğlu, H., (2006). Tosya (Kastamonu'da) Kadın Kıyafet Geleneği. Türk Halk Kültüründen Derlemeler, Ankara, ss:201-213.
3. Tansuğ, S., (1976). Türk Kadın Başlıkları. Sanat Dünyamız Dergisi, Sayı: 7, ss:52-64.
4. Çapar, S., (1998). Tarihle Yolların ve Yeşilliğin Buluştuğu Göynük. Ankara: Bey Ofset.
5. Göynük Kaymakamlığı, (2005). Bolu Göynük Tarihle Doğanın Kucaklaştığı Belde. Göynük Kaymakamlığı Köylere Hizmet Birliği Basımı.
6. Koçu, E.R., (1967). Türk Giyim Kuşam Süslenme Sözlüğü. Ankara: Başnur Matbaası.
7. Sarıberberoğlu, Ş., Erdoğan, A. ve Sezen, E., (2004). Bolu İli-2 Kadın Kıyafetleri. Folklor Halk Bilim Dergisi, Cilt:6, Sayı:58, ss:25-39.
8. Koçu, E.R., (1967). Türk Giyim Kuşam Süslenme Sözlüğü. Ankara: Başnur Matbaası.
9. Sarıoğlu, H., (1999). Nallıhan (Ankara) ve Göynük (Bolu) Yöresi Mekikli El Dokumacılığı. Erdem Dergisi, Cilt:10, Sayı:30, ss: 553-563.